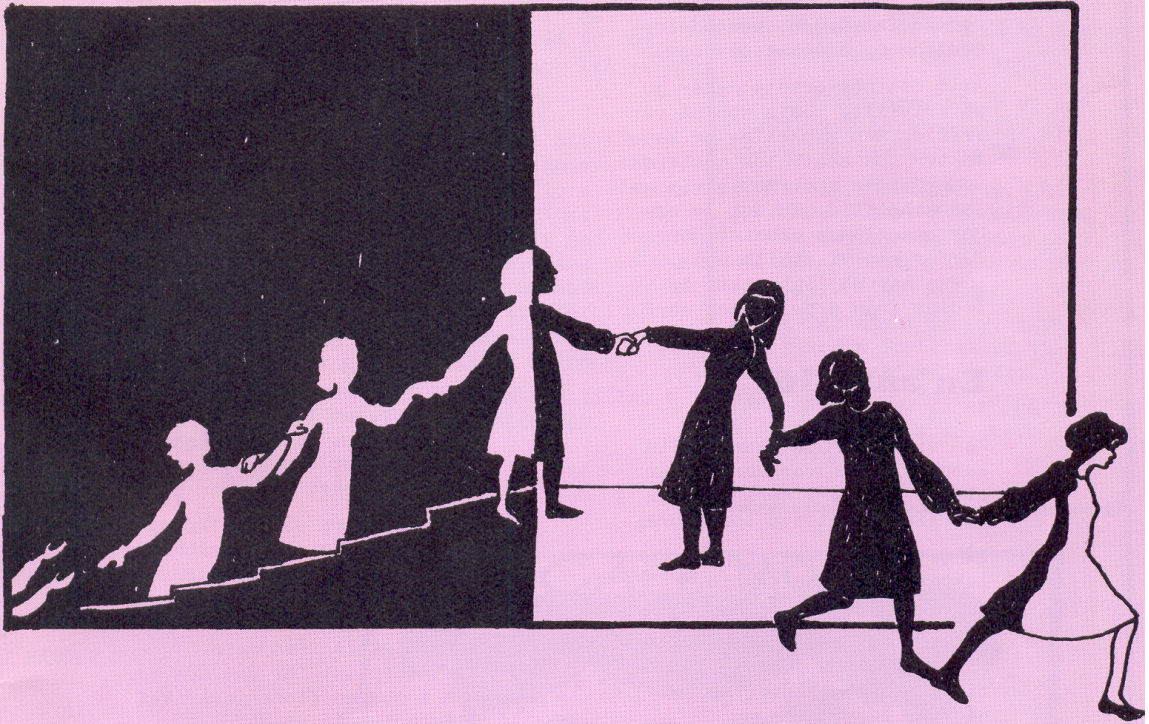
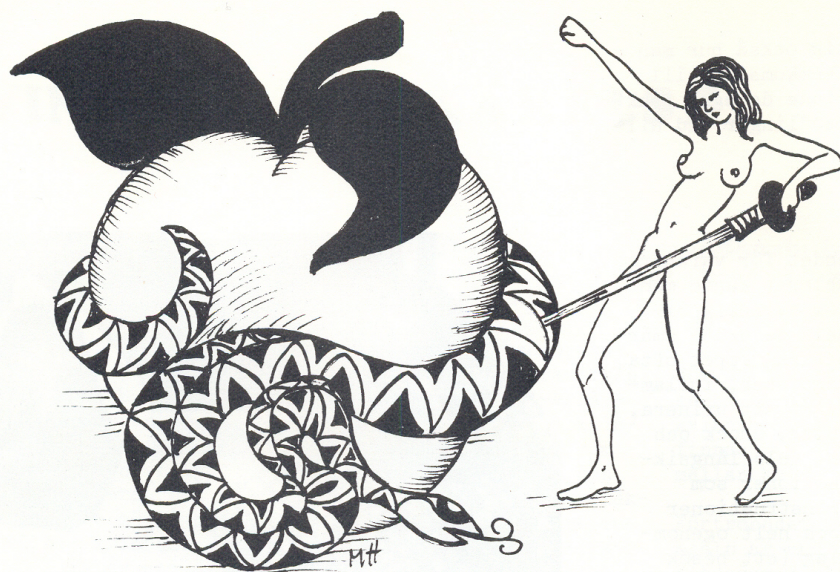

MOMMOR! MOR! MOR!

Nr 4 okt. 1983 5 Kr.

FÖRENINGEN KVINNOHUSET i Norrköping

PREVENTIVMEDEL - en het potatis !

Frågan om preventivmedel har alltid varit viktig för kvinnorrörelsen. Men länge var det en het potatis som skapade motsättningar både bland kvinnorna själva och i arbetarrörelsen.

När kvinnohistorikern Hjärdis Levin besökte Kvinnohuset i november berättade hon om hur diskussionerna gick i slutet av 1800-talet och början av 1900-talet.

- En av de första som började tala för preventivmedel var en fattig Uppsala-student som hette Knut Wicksell. Det var på 1880-talet. Han fick både etablissemang och kvinnorrörelsen mot sig.

Själv var Knut Wicksell för fattig för att kunna gifta sig. I stället gick han till prostituerade. Den enda lösningen som han kunde se på prostitutio-

nens elände var att studenterna gifte sig tidigare, men att de kunde skjuta upp barnafödandet med hjälp av preventivmedel.

AVHÅLLSAMHET

Knut Wicksell menade också att det fanns ett samband mellan fattigdomen i Sverige och de många barnen. Han var inne på samma resonemang som familjeplaneringens fader -

Thomas Robert Malthus (1766-1834). Men till skillnad från Malthus rekommenderade Wicksell inte avhållsamhet, utan preventivmedel.

Det var just Wicksells bejakande av sexualiteten som satte känslorna i svallning. Etablissemanget såg framför sig en lösaktighet som skulle leda till samhällets upplösning. Så här skrev en av Wicksells motståndare, L H Åberg:

- Envar som aldrig så lite känner människonaturen måste inse den bottenlösa osedlighet som skulle inträda. Ingen hänsyn till en eventuell avkomma skulle tygla förhållandet mellan makar. Hejdlöst och utan återvändo finge de njuta.

BARA KVINNOR

Nu tänkte inte L H Åberg så mycket på sig själv och andra män som på kvinnorna. Det var de som skulle sjunka ner till "äktenskaplig prostitution" om de fick tillgång till preventivmedel.

Åberg var faktist ändå lierad med den borgerliga kvinnorörelsen. Den kämpade då för kvinnornas tillgång till utbildning, inte till sex. Kvinnorörelsen ifrågasatte inte vid den här tiden äktenkapet eller kvinnans huvudroll som mor.

STRINDBERG

1884 kastade sig August Strindberg in i diskussionen. Han ledde en radikal rörelse som också pläderade för fri kärlek. Däremot var han emot preventivmedel.

Strindberg menade att i stället för att begränsa barnen borde man se till att alla kunde försörja sin avkomma. Dessutom hade han en teori om att den fria kärleken skulle "förbättra rasen". Alltså

- den man tänker på är "den rätta" även med tanke på arvsanlagen.

Strindberg fick inte heller något gehör hos kvinnorörelsen, som vände sig mot den fria sexualiteten. Kvinnorna ansåg att det sinnliga både var "oäkta och osedligt". I stället ville de att männen skulle leva upp till samma ideal, som de - renhet och avhållsamhet.

KVINNOHISTORIA

Både Wicksell och Strindberg kämpade som synes för fri kärlek. Men det var bara Wicksell som ville ge kvinnan hela ansvaret för om det skulle bli barn eller ej.

FRIDA STEENHOFF

I början av 1900-talet fick tankarna på barnbegränsning fäste på många håll i Sverige. 1905 höll Frida Steenhoff ett föredrag i Folkets hus i Stockholm som gick ut på att det är inhumant att föda barn som man vet kommer att fara illa.

Efter det fick hon stämpeln "lösaktig", trots att Frida Steenhoff egentligen förespråkade äktenkap och trohet. Frida Steenhoffs idéer spred sig i alla fall över landet, bl a hit till Norrköping.

Vid den här tiden hade det socialdemokratiska partiet hunnit växa sig starkt. Men där fanns ingen entusiasm för preventivmedel. Socialdemokraterna kämpade i första hand för "rätten att ha barn". I den kampen fick de med sig många fattiga kvinnor som led av att inte kunna försörja sina barn.

NORRKÖPING

På den socialdemokratiska kvinnokongressen 1908 kom det en motion från Norrköping och Malmö som krävde preventivmedel. Men majoriteten av kongressdeltagarna röstade ner den. Kongressen ville hellre ha reformer som gjorde det möjligt för kvinnorna att livnära de barn de födde.

1909 kom den ödesdigra storstrejken. När den var slut var den socialdemokratiska kvinnorörelsen nästan utplånad. Året därpå kom en lag som förbjöd offentlig propaganda för preventivmedel.

- Många tror att preventivmedlen i och med den blev förbjudna, men det är fel, berättade Hjärdis Levin. Läkare kunde - om de ville - ordinaera preventivmedel på sina mottagningar.

Det var dock svårt att få tag i billiga kondomer. Först i slutet av 30-talet började man att massproducera dem. 1938 avskaffades preventivlagen.

KOM MED - skriv kvinnohistoria !

Du som har skrivit något om kvinnor eller kvinnohistoria - hör av Dig till oss i MOA-redaktionen. Vi behöver olika typer av material men framför allt behövs nya krafter själva arbetet med MOA. Kom med oss i redaktionen.

Vi som arbetat med det här numret heter; Lena, Inga-Lill, Margareta, Karin, Ingrid, Katarina, Ingegerd, Eva, Lisbeth. Du når oss genom att lämna in eller sända ett brev till Föreningen Kvinnohuset.

